

Poznań, 15.03.2023 r.

Prof. Mirosław Pawłowski
Instytut Sztuk Pięknych
Uniwersytet Rzeszowski

Recenzja opracowana w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora mgr Ol'dze Moravcovéj wszczętym w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

TEMAT ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Temat rozprawy mgr Ol'gi Moravcovéj: *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka*. Promotorem rozprawy doktorskiej jest dr hab. Dariusz Gajewski — ASP Katowice.

SYLWETKA KANDYDATKI

Mgr Olga Moravcová urodziła się 22.04.1992 w Liptovským Mikulášu na Słowacji.

Wykształcenie:

- 2007–2011 Szkoła Średnia Sztuki Stosowanej w Kremnicy, kierunek Warstwowe i Plastyczne Grawerowanie Metali
- 2011–2017 Studia pierwszego i drugiego stopnia, Katedra Grafiki i Rysunku Wydziału Artystycznego na Uniwersytecie Ostrawskim, kierunek Grafika

Aktywność zawodowa (2018 –2022):

asystentka w Pracowni Grafiki na Wydziale Sztuki, Uniwersytet Ostrawski

- lektor: Pracownia Grafiki 1, 2 rok
Technologie cyfrowe 1, 2 rok
2D technologie cyfrowe 1, 2 rok
Techniki poligraficzne 1 rok

Była członkiem wielu komisji na Wydziale Grafiki i Rysunku Uniwersytetu Ostrawskiego: przeglądy, obrony, egzaminy wstępne.

Ponadto pracowała w Centrum Technologii Cyfrowych Uniwersytetu Ostrawskiego.

Zaprojektowała 2 katalogi do wystaw (ISSO 2016-2018, ISSO 2018-2020).

Od 2012 r. zajmowała się organizacją i aranżowaniem wystaw w Galerii Koridor, których była kuratorem.

Uprawia twórczość w zakresie sztuk wizualnych.

Działalność artystyczna

Po uzyskaniu dyplomu magisterskiego w 2017 r. Olga Moravcová zorganizowała 5 wystaw indywidualnych:

- 2018 „Prierez”, RKC, Prievidza, SK
- 2019 Galerie Konvent, Mikulov, CZ
- 2020 „Nikdy nikde nikto nič”, Rainbow Gallery, Prostějov, CZ
- 2020 „Kontexty”, Galéria FX, Banská Bystrica, SK
- 2020 „Synteza”, Miejski Ośrodek Kultury w Jastrzębiu-Zdroju, PL

Aktywnie i z sukcesami brała udział w wystawach krajowych i zagranicznych. Łącznie uczestniczyła w 29 prezentacjach zbiorowych:

- 2018 „Situace sítotisku”, Galérie Sokolská, Ostrava, CZ
- 2018 „Akčné polohy grafiky”, Galéria FX, Banská Bystrica, SK
- 2018 „Ostra”, Galeria akademicka, Radom, PL
- 2018 „Do Humberta”, Humberta, Krakow, PL
- 2019 „Bez limitu / Kafka – przetwarzanie granic”, Dům umění, Opava, CZ
- 2019 „Grafika roku 2018”, Obecní dům, Praha, CZ
- 2019 „WOSa”, Galeria Concrete, Wrocław, PL
- 2019 „AU – UF”, FX Galery, Banská Bystrica, SK
- 2019 „Situation Silesia”, GAFU, Ostrava, CZ
- 2019 „Tehláreň”, Liptovský Mikuláš, SK

- 2019 „Akčné polohy grafiky II”, FX Galery, Banská Bystrica, SK
- 2019 „Choreo-grafika II”, Koniareň, Trebišov, SK
- 2019 6. Międzynarodowe Triennale Grafiki Cyfrowej – Gdynia, Centrum Designu, PL
- 2019 „GEO.MIGRACJE TRANSGRAFICZNE”, Galeria Górna, Kielce, PL
- 2019 „GEO.MIGRACJE TRANSGRAFICZNE”, Galerie Koridor, Ostrava, CZ
- 2019 „Šedá zóna/Szara zona”, Galeria Sztuki Współczesnej Elektrownia, Czeladź, PL
- 2019 „Grafika roku 2018”, Galerie Ladislava Sutnara, Plzeň, CZ
- 2020 „Grafika roku 2019”, Obecní dům, Praha, CZ
- 2020 „Grafia”, Miejska Galeria Sztuki w Częstochowie, PL
- 2020 „Terra Recognita 2020”, Muzeum Częstochowskie, Częstochowa, PL
- 2020 „Kwestia czasu / Pulsacje”, Muzeum Miejskie w Siemianowicach Śląskich, PL
- 2020 „OKO”, Galeria KTOWICE ZPAF, Katowice, PL
- 2020 „Medea 2020”, Gallery of the Cyclades, Hermoupolis, Grecja
- 2021 „C_Z_S_K_1_3_2_1”, Dům umění Opava, Opava, CZ
- 2021 „Kwestia czasu / Pulsacje 2”, Galeria ZPAP, Toruń, PL
- 2021 „Ohýbat Myšlení”, GAFU, Ostrava, CZ
- 2022 „Print (Able)”, FX Galery, Banská Bystrica, SK
- 2022 „2022 Korea Usa Czech”, Jeju City, IAa Gallery, KOR
- 2022 „Conversation”, Anykščiai Art Incubator, Anykščiai, LTU

Nagrody, wyróżnienia, nominacje

- 2017 „Grafika roku 2016”, Praha, CZ (nominacja do nagrody głównej – kategoria C)

Jak wynika z powyższego zestawienia, Pani mgr Olga Moravcová jest artystką aktywną, a jej twórczość widoczna jest w kraju i za granicą.

Działalność organizacyjna i popularyzatorska:

Warsztaty, plenery, projekty (2018–2022)

- 2018 warsztat „Akčná grafika”, Banská Bystrica, SK
lektor: Peter Valiska-Timečko, Stanislav Piatrik
- 2019 warsztat dekorowania ceramiki metodą sitodruku,
lektor: Malgorzata ET BER Warlikowska, Ostrava, CZ
- 2019 warsztat sitodruku – Noc muzeów, Opava, CZ
lektor: Olga Moravcová, Tomáš Klinovský
- 2019 warsztat „Akčná grafika II”, Banská Bystrica, SK
lektor: Peter Valiska-Timečko, Stanislav Piatrik, SK
- 2019 warsztat na temat Lyonel Feininger, Trzebiatów, PL
organizator: Zbigniew Bajek
- 2019 festiwal sztuki „Tehlárň”, Liptovský Mikuláš, SK
- 2018 plener ASP Katowice, Górki Wielkie, PL
- 2018 plener pracowni Grafiki / Uniwersytet Ostrawski, Mikulov, CZ
lektor: Olga Moravcová
- 2019 plener pracowni Grafiki / Uniwersytet Ostrawski, Banská Štiavnica, SK
lektor: Olga Moravcová, Iva Krupicová

- 2019 sympozjum międzynarodowe „ISSO” / „International Serigraphy Symposium Ostrava”, Ostrava, CZ
organizator: Marek Sibinský, Zbyněk Janáček
- 2020 projekt „Grafia”, org. Agnieszka Półtola, PL
- 2020 projekt „Terra Recognita”, org. Agnieszka Półtola, PL
- 2020 projekt „Kwestia czasu / Pulsacje”, org. Jadwiga Mitko-Rudź, PL
- 2021 plener pracowni Grafiki / Uniwersytet Ostrawski, Odry, CZ
lektor: Olga Moravcová i Andrea Uváčiková

Publikacje (2018–2022) (8)

- Publikacja pt. ISSO 2016-2018, wyd. Uniwersytet Ostrawski, 2018, praca artystyczna s. 124-125, ISBN 978-80-7599-040-2.
- Publikacja pt. Dotyky, wyd. Spolok slovenských spisovateľov, 2018, tytuł rozdziału Výtvarné dotyky, tekst / prace artystyczne s. 8-11, ISSN 1210-2210.
- Publikacja pt. Akčné polohy grafiky, wyd. Akadémia umení v Banskej Bystrici, 2018, prace artystyczne s. 21.
- Publikacja pt. Figurama 2018, wyd. Spolek FIGURAMA, 2019, prace artystyczne s. 298-299, ISBN 978-80-904888-0-9.
- Publikacja pt. Akčné polohy grafiky II, wyd. Akadémia umení v Banskej Bystrici, 2019, prace artystyczne s. 30-31, ISBN 978-80-8206-025-9.
- Publikacja pt. 6. Międzynarodowe Triennale Grafiki Cyfrowej, 2020, praca artystyczna s. 29, ISBN 978-83-937863-8-1.
- Publikacja Grafia, wyd. Miejska Galeria Sztuki w Częstochowie, 2020, praca artystyczna s. 24-25, ISBN 978-83-89328-67-0.
- Publikacja pt. 2022 Korea Usa Czech / International Art Exchange Exhibition, wyd. Jeju National University, 2022, prace artystyczne s. 96-97.

OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Ocena obejmuje analizę części teoretycznej i artystycznej. Opis dzieła Pani mgr Olgi Moravcovéj pt. *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka* liczy łącznie 82 strony wraz z ilustracjami.

Część teoretyczna

W pracy opisowej doktoratu *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka* autorka ujawnia swoje fascynacje relacją człowieka z przyrodą.

Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka zawiera: Wstęp, 6 rozdziałów (*Sensowne i Sensoryczne, Wizualny charakter dzieła, Konteksty, Zakończenie, Epilog, Załącznik*) oraz Źródła internetowe, Bibliografia, Reprodukcje. Pragnę podkreślić bardzo dobrze przygotowany i wydrukowany autorski projekt graficzny tego katalogu. W moim przekonaniu efekt końcowy jest spójny i klarowny.

We *Wstępie* pani mgr Olga Moravcová kreśli własne obszary zainteresowania zjawiskiem natury, definiowania relacji człowieka z przyrodą, zaznacza jej złożoność i wpływ na świadomość człowieka i rozwój jego możliwości kreatywnych.

*Zagadnienia związane z refleksją ekologiczną oraz dotyczące konkretnych aspektów powiązanych ze środowiskiem, mogą stać się siłą napędową ludzkich dążeń do autoekspresji (wyrażenia siebie) i dzielenia się swoimi doznaniem z innymi ludźmi – to motyw przewodni zawarty w pierwszym rozdziale (w podrozdziale *Sensowne*), gdzie autorka porusza wątki dotyczące relacji człowieka z naturą – próby opisanie jej właściwości, jakie podejmowano na przestrzeni dziejów. Zagadnienie to rozpatruje w ujęciu historycznym i współczesnym, przytaczając teorie dotyczące powyższego. W podrozdziale *Sensoryczne* podkreśla różnorodność możliwych podejść do problemu relacji człowiek a przyroda. Przytacza teorie w oparciu o obszerne badania związane z pamięcią oraz emocjami w kontekście natury postrzeganej sensorycznie w praktykach artystycznych. Odnosi się np. do stwierdzenia Ada Reinhardta (z książki pt. *Dwanaście zasad dla nowej Akademii*) głoszącego, że „teraźniejszość jest przyszłością przeszłości oraz przeszłością przyszłości”,¹ które w pewnym stopniu koresponduje z jej dziełem *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka*. Ponadto przywołuje wiele nazwisk artystów zajmujących się tym zagadnieniem, w tym również twórców słowackich: Ivana Kafki, Michala Kerna, Karla Malicha, Petra Štembery, Milana Maura, Miloša Šejna oraz Rudolfa Sikory.*

Drugi rozdział *Wizualny charakter dzieła* opisem dzieła tytułowego, składającego się z czterech obiektów, które są związane ze sobą zarówno wizualnie, jak i koncepcyjnie. Autorka omawia kolejno poszczególne obiekty, znaczenie interaktywności instalacji i jej haptyczność. Człowiek staje się jej częścią i jednocześnie uzupełnia płaszczyznę ideową dzieła. W podsumowaniu analizy charakteru wizualnego dzieła mgr Olga Moravcová napisała: *Wszystkie te znane i nieznanne aspekty, nasze postrzeganie zmysłowe i wartościowanie rozumowe i uczuciowe tworzą spójny system, który istnieje w określonej chwili i w określonym miejscu, a więc zawsze i wszędzie; jest jednocześnie odrębny i specyficzny dla każdej jednostki*, co jest syntetycznym wyjaśnieniem idei omawianej pracy doktorskiej. Jest to w pewnym sensie subiektywny punkt wyjścia do szerszych przemyśleń nad człowiekiem, naturą, a także absolutem, misterium, formą i przestrzenią.

W pewnym sensie kontynuację tych wątków znajdujemy w rozdziale trzecim *Konteksty*, lecz w bardziej skonkretyzowanych przykładach z obszaru sztuk wizualnych. Przytacza autorów, którzy w swoich rozważaniach poruszają kwestie zaburzonej relacji człowieka z przyrodą, m.in.: Alfreda Adlera, Paula Sheparda, Philipa Cushmana i Dolores LaChapelle. Przybliży także pojęcie *psychologii środowiskowej* i w nawiązaniu do niej prezentuje badania Jana Krajhanzla, który zajmował się tworzeniem systemu definiowania oraz kategoryzowania relacji człowieka z przyrodą.

Zakończenie, Epilog i Załącznik to przybliżenie tematyki, której dotyczy dzieło *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka*. Mimo że główną inspiracją były refleksje na temat aktualnego stanu środowiska naturalnego, jednak wg autorki podstawowym zagadnieniem jej dzieła są kwestie dotyczące potencjalnego rozdziału człowieka z naturą.

¹ SRP, Karel. *Minimal & earth & concept art/druhá část (Minimal & earth & concept art/część druga)*. Praha: Jazzpetit, 1982. s. 481.

Całość opisu kończy dobrze przygotowana bibliografia, źródła internetowe i szczegółowy spis reprodukcji.

Praca jest napisana precyzyjnym, opisowym językiem i odpowiednio bardzo sprawnym sposobem formułowania wypowiedzi.

Część artystyczna

Instalacja *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka* składa się 4 części. Wszystkie obiekty z zewnątrz wyglądają identycznie, a każdy z nich składa się z dwóch przylegających do siebie części. Pierwszy obiekt to pusty sześcian o długości krawędzi 45 cm, a drugi ustawiony w pionie, również pusty piedestał o wymiarach 100 × 100 cm. Są to obiekty interaktywne, w które odbiorca może włożyć rękę. Do tego celu wycięty został okrągły otwór na środku przedniej ściany sześcianu każdego z trzech obiektów. Natomiast we wnętrzu czwartego sześcianu umieszczono projektor, który przez identyczny otwór, jak w trzech pozostałych obiektach, wyświetla projekcję trzech krzyży, które z kolei odbijają się na przednich ściankach pozostałych sześcianów. Jeśli odbiorca podejmie decyzję o wejściu w obszar instalacji oraz włożeniu ręki przez okrągły otwór jednego z sześcianów, ma możliwość odbierać określone bodźce dotykowe. W tym momencie projekcja świetlna krzyża odbija się na jego plecach, a tym samym odbiorca staje się częścią instalacji, uzupełniając płaszczyznę koncepcyjną dzieła.

Autorka wyjaśnia: Znaczenie czterech żywiołów w literaturze przedmiotu przedstawiane jest w szerokim kontekście. W trakcie studiowania materiału teoretycznego spotykałam się z nimi w mitologii i wierzeniach, mistycyzmie, kosmologii, w dziedzinach naukowych oraz różnych pismach teoretycznych, lecznictwie i alchemii, prawie tortur, w psychologii oraz terapii, sztuce, estetyce, beletrystyce, poezji i innych dziedzinach. W starszych pismach zwykle mamy do czynienia z wielce uproszczoną zasadą ich harmonijnego współdziałania, która stanowi podstawę świata.

Instalacja *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka* jest rodzajem takiego przekazu, który za pośrednictwem zmysłów przemawia do uczuć i intelektu odbiorcy. Jednak, aby między artystką a widzem mógł zaistnieć taki dialog, autorka musiała stworzyć własny język składający się z określonych elementów wizualnych i formalnych.

W tej twórczości kwestia podmiotowości lub podległości form staje się nieistotna – otrzymujemy w efekcie głęboko osobistą, oryginalną realizację nacechowaną prywatnością, niepowtarzalnością i humanizmem. Mam wrażenie, iż autorka doskonale odnajduje się w tym świecie.

Analizując dzieło *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka* mogę stwierdzić, iż doktorantka posiada określony i jasno sprecyzowany język wypowiedzi artystycznej, jeśli chodzi o formę jej obiektów i ogólne przesłanie znaczeniowe. Oglądając przedstawiony cykl, dochodzę do wniosku, że każdy element jest tu znaczący, a przez to stanowi pełną symbiozę formy i idei.

Ta specyficzna optyka wyraża się w przypadku mgr Olgi Moravcovéj poprzez oryginalną stylistykę, kompozycję i metaforykę wypowiedzi, która pozwala odbiorcy na nieszablonową, a przede wszystkim, osobistą interakcję z dziełem.

Kończąc, chciałbym przytoczyć słowa autorki, ponieważ w pełni ukazują jej świadomość artystyczną w definiowaniu relacji człowieka z przyrodą, zmaterializowaną w omawianej instalacji: *Wszystkie te znane i nieznanne aspekty, nasze postrzeganie zmysłowe i wartościowanie rozumowe i uczuciowe tworzą spójny system, który istnieje w określonej chwili i w określonym miejscu, a więc zawsze i wszędzie; jest jednocześnie odrębny i specyficzny dla każdej jednostki.*

Wiele z nich uważam za bardzo trudne do przekazania za pomocą słów, a przez to trudne do opisanie. Są to przede wszystkim kwestie związane z osobistymi objawieniami, postrzeganiem niezmiernego, a także doświadczeniami odnoszącymi się do wątpliwego zmysłowego związku z przyrodą.

PODSUMOWANIE

Praca doktorska mgr Olgi Moravcovéj *Kwadrans po drugiej zmarła jaskółka* to intuicja w budowaniu narracji artystycznej, gdzie każdy element instalacji wynika z wrażliwości, dojrzałości przemyśleń oraz z biegłości warsztatowej autorki.

Analizując dostarczony materiał dokumentacyjny i opis doktoratu oraz opinię promotora dr hab. Dariusza Gajewskiego, uważam że wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora mgr Ol'dze Moravcovéj był uzasadniony.

KONKLUZJA

Po szczegółowym zapoznaniu się z pracą doktorską stwierdzam, że spełnia ona wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 574 z późn. zm.) i popieram wniosek o nadanie mgr Ol'dze Moravcovéj stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Z takim wnioskiem zwracam się do Rady Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.

prof. Mirosław Pawłowski

